

- національного університету, 2014. – Вип. 41. – С. 285 – 291.
3. Гурьева М. М. Проблемы истории фотографии [Електронний ресурс] / М. М. Гурьева. – Режим доступу : <http://photoeditor.in.ua/theory/stories/99-problem-of-photohistory>
 4. Ільницька А. Фонд фотографій : загальна характеристика і принципи систематизації / Алла Ільницька // Збірник наукових праць / НАН України, ЛННБУ ім. В. Стефаника ; ред. кол. : М. М. Романюк (гол. ред.) [та ін.] – Львів, 2010. – 694 с. – С. 86 – 106.
 5. Лазорак Б. Вілла Яна Невядомського в Дрогобичі : спроба реконструкції історико-архітектурних фактів [Електронний ресурс] / Богдан Лазорак, Тетяна Лазорак // Стародавній Дрогобич. – Режим доступу : <http://drogobychanyn.hoi.es/?p=1005>
 6. Міщенко М. М. Сучасне фотомистецтво України : соціальний досвід та нові художні рішення / М.М. Міщенко // Вісник НТУ “ХПІ”, 2014. – № 37 (1080). – С. 27 – 33.
 7. Нариси з історії Дрогобича (від найдавніших часів до початку XXI ст.) / Наук. ред. Л. Тимошенко. – Дрогобич : Коло, 2009. – 320 с.
 8. Пастух Р. Дрогобич у прізвищах, датах, подіях і фактах : Вид. 2-е, доп. і уточн. / Роман Пастух. – Дрогобич : “Коло”, 2002. – 144 с., іл.
 9. Філіпов З. Мистецтво дрогобицької фотографії / Зенон Філіпов. – Дрогобич : Коло, 2011. – 258 с. : іл.
 10. Erdheim C. Das Stetl. Galizien und Bukowina 1890 – 1918 : Album / Claudia Erdheim. – Wien : Verlag für Photographie, 2008. – 96 s.
 11. Jarzębski J. Schulz / J. Jarzębski. – Wrocław : Wydawnictwo Dolnośląskie, 1999. – 242 s. : il.
 12. Nowa encyklopedia powszechna PWN. – Т. 2. – Warszawa : PWN, 1995. – 830 s.
 13. Warner M. Mary. Photography : A Cultural History / Marien Mary Warner. – London : Laurence King Publishing, 2002. – 528 p.

В'ячеслав Лубенський
(Київ, Україна)

ВИХОВАННЯ ПОЧУТТЯ КОЛЬОРУ У СТУДЕНТІВ ХУДОЖНЬО-ДИЗАЙНЕРСЬКОГО СПРЯМУВАННЯ

Розвиток почуття кольору в художньо-дизайнерській освіті здійснюється вивченням дисципліни «Живопис». Головна мета – навчити студента створювати гармонійне кольорове середовище в будь-якому творі: в картині, фресці, декоративній композиції, інтер'єрі, екстер'єрі та ін. Для цього потрібно оволодіти законами колориту в живописі: тоновими і тепло-холодними відношеннями, взаємодією доповняльних кольорів, «кольоровою домінантою»(загальний кольоровий відтінок), – всім тим, що студенти не отримують на заняттях з «Кольорознавства». Ці закони, які вивчаються тільки малюванням з натури, є основою в будь-якій сфері художньої і художньо-прикладної творчості. Вони й розглядаються у статті.

Ключові слова: мистецтво кольору, кольорова гармонія, закони колориту, кольоробачення художника і дизайнера.

The development of a sense of color in the artistic designer education is carried out by studying the discipline "Painting". The main goal is to teach the student to create a harmonious color environment in any work: in paintings, frescoes, decorative compositions, interior, exterior, etc. For this you need to master the laws of color in painting: tone and warm-cold relations, the interaction of complementary colors, "color dominant" (the general color hue) - all the fact that students do not receive classes in "Color Science". These laws, which are studied only by drawing from nature, are the basis of any sphere of artistic and artistic and applied creativity. They are considered in the article.

Keywords: the art of color, color harmony, laws coloring, painter of the artist and designer.

Ми живемо в світі кольору. Все своє життя людина сприймає колір у навколишньому середовищі: у природі, речах побуту, інтер'єрі, екстер'єрі, одязі та ін. Природний колір та людський зір, що має властивість відчувати цей колір, створені в єдиній екологічній системі, в якій людина легко орієнтується у просторовому середовищі. Зір людини настільки чуттєвий до різноманітних відтінків кольору (більш ніж 20000), що з того, як змінюються кольорові відтінки речей у просторі, ми встановлюємо, в якій відстані від нас знаходиться той чи інший предмет і як видимий колір впливає на нашу психіку. Раптово виникнутий перед нашими очима яскраво червоний колір діє на нас як удар по голові, а зелений масив ліса та синіюча далина заспокоюють нашу нервову систему.

У природному середовищі усі, мабуть самі протилежні кольори, об'єднуються в гармонію, що радує наші очі. Задача художника, архітектора, дизайнера – створити такі ж комфортні умови сприйняття кольорової гармонії в творчо зробленому предметному середовищі: житла, робочих приміщень, місць відпочинку, – у всьому, де проходить наше життя.

Створення кольорового середовища будь якого твору зв'язано з поняттям **колориту**. Теорія колориту як наука в вітчизняній практиці мистецтва є мало дослідженою. Навіть такі відомі науковці в галузі мистецтва кольору як М. Волков та А. Зайцев не розгортають до кінця цього питання [1; 2]. Мистецтвознавець і художник М. Волков у своїй книзі «Колір в живописі» вказує, що «теорії колориту, такої, як теорія музики чи поезії, у нас немає..., і така теорія може бути створена» [1: 12]. Частково ця тема висвітлюється в роботах Г. Шегалєва «Колорит в живописі» [3], Г. Беда «Кольорові відношення і колорит» [4] та ін. Останнім часом цю проблему розробляв і автор даної статті в публікаціях 2010 –х років [5; 6; 7].

Колорит – це кольоровий лад твору, тобто структура, в якій усі кольори взаємозв'язані і складають спільну згармонізовану систему. З колоритом пов'язані такі поняття як «тон» (світлота кольору), «кольоровий відтінок», «насиченість». «кольорова гама», «кольорова домінанта» (кольоровий відтінок, об'єднуючий усі кольори в кольорову гаму), «доповняльні кольори», «теплі і холодні кольори», «просторові властивості кольору» та ін..

Головним завданням виховання почуття кольору у студентів є постановка «кольорового бачення». Колір відчуває кожна людина як частина природного світу. Це почуття закладено в зір як досвід попередніх поколінь і характеризується як інтуїція. Але навчити людину бачити не просто колір, а колір як частку колориту, в складній системі тонових і кольорових відношень, – це і є завдання вищої художньої школи в будь якій спеціальності. Такі знання і навички студенти одержують на заняттях з дисципліни «живопис». Основні передумови оволодіння мистецтвом кольору містяться у наступних положеннях.

Сприйняття кольору зором людини залежить від об'єктивних та суб'єктивних факторів (природні здібності ока, світло та форма, життєвий та естетичний досвід, вимоги художньої композиції та ін.).

Власні та невластні властивості кольору пов'язані з явищем світла і тіні. Тонові відношення в формі рельєфних предметів базуються на семи тонових різницях: 1) відблиск, 2) світло, 3) півсвітло, 4) півтінь, 5) тінь власна, 6) рефлекс, 7) тінь падаюча. Колір предметний (локальний) змінюється від впливу на нього кольору освітлення (теплого чи холодного) та відтінків рефлексів. Один і той же колір змінюється у різних планах (віддалення від ока) – (мал. 1).

Якщо освітлення білої кулі має теплий жовтий відтінок (сонячне світло), тінь буде холодною, блакитного відтінка. І навпаки: холодне освітлення дає теплу тінь (мал. 3).

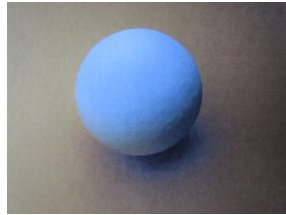
Мал. 1. Колір у просторі

Мал. 2. Взаємодія доповняльних кольорів

Мал. 3. Тепло-холодні відношення світла і тіні

Мал. 4. Глибинні властивості кольору

Мал. 5. Кольорові гами з рівновагою рожевого і зеленого

Головні три кольори – червоний, жовтий і синій та їх проміжні відтінки – оранжевий, зелений, фіолетовий – складають кольорове коло (за Гьоте). Кольорова класифікація Ньютона доповнює коло блакитним (усього сім кольорів). Для художньої творчості більш приємна система з шестиколірним колом Гьоте, тому що вона дозволяє встановити три пари доповняльних кольорів та уявити їх взаємодії: червоний-зелений, жовтий-фіолетовий, оранжевий-синій. Сірий чи жовтий об'єкт на якомусь тлі вбирає у себе відтінок доповняльний до кольору тла (мал. 2).

Згідно П.Чистякову, усі кольори містять у собі або рожевий, або зелений відтінок [8: 374]. Так, у синьому є зелений, в фіолетовому – рожевий, в жовтому є зелений, в оранжевому – рожевий. Таким чином, на двох цих універсальних відтінках і будується колорит, тому що вони є одночасно і тепло-холодними, і доповняльними кольорами і входять: рожевий – в фіолетовий, червоний і оранжевий, а зелений – в синій, зелений і жовтий.

Якщо якийсь колір не входить у єдину колористичну побудову твору (гармонійну цілісну форму), він стає лише сирю «фарбою», а не «кольором» – мов, чистим звуком музичної мелодії. Необхідні умови такої єдності:

1. Обеднання усіх кольорів в гаму загальним відтінком («кольорова домінанта» академіка С.Григор'єва).
2. Тепло-холодні відношення світла і тіні, вальорність кольору.
3. Взаємодія доповняльних кольорів.
4. Пропорційна рівновага кольорових відтінків рожевого і зеленого.

Колорит може бути побудований в теплій чи холодній гамі, на плямах локального кольору (ікона, вітраж, декоративне панно), доповняльних контрастах чи нюансах, поступового ритмічного руху стриманих відтінків до акцентів насиченого кольору. Колорит – це створений мистцем порядок, гармонія, єдність та цілісність кольорових частин художнього твору.

Закони колориту і в станковій, і в декоративній, і в об'ємно-просторовій

композиції аналогічні. Крім вказаних закономірностей кольороутворення, важливою його частиною є образність, пов'язана з емоційними властивостями кольору в системі «асоціації – уявлення – образ».

Жовтий, жовто-зелений, світлорожевий та світлоблакитний, – це фарби весни, світла, квітіння. Кольори глибокої осені контрастуватимуть з весняними: червоно-коричневі, фіолетові відтінки – це фарби прив'ядання природи. Такі почуття й викликають у нашій душі ці колористичні гами. Тому образ весняного пробудження буде правильним в рішенні інтер'єру шлюбного залу, а осінній колорит підходить до траурного комплексу.

Кожен колір несе в собі відгук почуттів, які зберігаються в пам'яті людини як наслідок досвіду поколінь. Жовтий колір – це символ ясності, чистоти, світла, вічного розуму. Проте, жовтий на рожевому тлі втрачає свою світлоносність, яка збільшується поруч з синім та зеленим. Жовтий на червоному створює хвилюючий акорд, але на чорному він дуже різкий та гострий.

Червоний колір асоціюється з вогнем, особливо червоно-оранжевий. Він виражає бурхливі почуття, збуджує пристрасть. Це – колір війни та революції, але й великого кохання. Поруч з чорним червоний найбільш звучить, на зеленому хвилює і непокоє душу.

Синій – колір духовності, неземного життя. Він заспокоює, доводить до роздумів та самоти. Поруч з червоно-оранжевим синій яскраво світиться, на зеленому створює приємну, благодатну дію. Зелений – проміжний між синім і жовтим. Від того, якого відтінку в ньому більше, залежить й характер його виразності. Зелений з жовтим відтінком – це колір природного багатства, зростання, зелений з синім – спокій і відпочинок душі, надія і віра.

Оранжевий колір як суміш червоного з жовтим є максимально активним. Це колір енергії, святкової зовнішньої розкішності. Змішаний з білим, він створює теплий, радісний настрій, де добре відчуває себе червоний.

Фіолетовий колір – це колір таємниці та печалі, роздуму, іноді – загрози, коли поруч пурпурний. Темний фіолетовий уявляє собою журбу, руйнування надій, але висвітлений він дуже приємний для зору (асоціація з розквітаючими бруньками дерев). У суміші з червоним він виражає гордість та величчя.

Оволодіння мистецтвом кольору – це тривалий освітній процес, передбачений програмою вищих художніх навчальних закладів з дисциплін «рисунок» та «живопис» з першого по п'ятий курси для усіх спеціальностей художнього та художньо-прикладного спрямування. Ця програма перевірена сторіччями існування академічної освіти. В Академіях художеств колишньої Європи, Росії і України архітектори завжди малювали разом з живописцями і скульпторами однакову кількість годин. Видатний італієць Мікельанджело був і скульптором, і архітектором, і живописцем. Зображаючи з природи оточуючий світ речей та природи від натюрморту до вершини творіння природи - людини, учень перетворюється в професіонала, відчуваючого і створюючого пропорційну та кольорову гармонію в будь якій творчій діяльності: живописі, скульптурі, архітектурі, графіці, декоративно-прикладному мистецтві та дизайні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Волков Н.Н. Цвет в живописи / Н. Волков. – М: Искусство. 1985.
2. Зайцев А. Наука о цвете и живопись / А. Зайцев. – М: Искусство. 1986.
3. Шегаль Г. Колорит в живописи / Г. Шегаль. – М: Искусство. 1957.
4. Беда Г.В. Цветовые отношения и колорит / Г. Беда. – Краснодар: Краснодарское книжное издательство. 1967.
5. Лубенский В.И. Теория колорита и живопись / В. Лубенский // Вісник ХДАДМ. – Харків: 2011. – № 6. – С. 170-178.
6. Лубенский В.И. Колорит в живописи: теорія и практика / В. Лубенский // Вісник ХДАДМ. – Харків: 2011. – № 4. – С. 130-133.
7. Лубенский В.И. Тон или цвет? / В. Лубенский // Вісник ХДАДМ. – Харків: 2012. – № 4. – С. 88-96.

Леонід Бабенко, Тетяна Фурсикова
(Кіровоград, Україна)

ВИВЧЕННЯ КОЛІРНОЇ ГАРМОНІЇ МАЙБУТНІМИ ВЧИТЕЛЯМИ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА НА ЗАНЯТТЯХ КОМП'ЮТЕРНОЇ ГРАФІКИ

У статті розкрито можливості комп'ютерної графіки при вивченні характеристик кольору та колірної гармонії майбутніми вчителями образотворчого мистецтва. Подано технологію створення у середовищі графічного редактора Corel Draw колориметричних кругів та їхнє використання у художньо-творчій діяльності.

Ключові слова: колір, колірна гармонія, образотворче мистецтво, комп'ютерна графіка.

The article deals with the possibilities of computer graphics when studying the characteristics of color and color harmony by future teachers of fine arts. The technology of creation editor colorimetric circles and their use in artistic and creative activities in an environment of Corel Draw graphics have been shown.

Key words: color, color harmony, art, computer graphics.

Колір – суб'єктивне відчуття, яке виникає внаслідок впливу на зоровий аналізатор електромагнітної хвилі визначеної довжини. Це відчуття залежить від характеристик переломлення, відображення й поглинання світлових хвиль тих середовищ і поверхонь предметів, що перебувають між джерелом випромінювання й оком людини, а також у полі її зору. Гармонійність у поєднанні кольорів відіграє важливу роль у створенні художньо-творчих композицій [2].

На вивчення характеристик кольору та колірної гармонії в мистецтві та дизайні спрямовують дослідницьку увагу науковці Є. Антонович, С. Прищенко, Н. Романенко, М. Суріна, В. Харченко та інші.

Н. Романенко здійснює аналіз колірної співзвуччя, колірної гармонії за фундаментальними та психофізіологічними аспектами, досліджує особливості застосування художньої виразності кольору при створенні образу, визначає закономірності прояву кольору в процесах формування предметно-просторового середовища [5, с. 140-142].

В. Харченко розглядає питання доцільності творчого використання природної гармонійності кольорів у художньому проектуванні об'єктів дизайну, як-от: функції кольору в природі, психосемантику кольору та виникнення колірних асоціацій з позицій гармонійного кольороутворення [7, с. 54-55].

На думку С. Прищенко, одним із напрямків сучасних наукових досліджень є вивчення засобів візуальної інформації як художньо-образних складових дизайн-діяльності та синтез видів художньо-проектної діяльності в контексті формування гармонійного предметно-просторового середовища. Колір, колірні сполучення та комп'ютерні технології стають тут найголовнішими. Тому науковець досліджує теоретичні положення кольорознавства стосовно поняття колірної гармонії в його науковому і мистецтвознавчому аспектах та у сучасних прикладних комп'ютерних технологіях [4, с. 4-7].

Мета статті – розкрити можливості комп'ютерної графіки при вивченні характеристик кольору та колірної гармонії майбутніми вчителями образотворчого